

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و
نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه
متعلق به دانشگاه رازی است.

دانشگاه رازی

دانشکده علوم اجتماعی

گروه اقتصاد

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته‌ی علوم اقتصادی

عنوان پایان نامه:

بررسی اثرات شوک‌های سیاست‌های مالی بر روی متغیرهای کلان

اقتصادی در ایران

استاد راهنما:

دکتر علی فلاحتی

استاد مشاور:

دکتر کیومرث سهیلی

نگارش:

طیبه مردانی

تیر ماه ۱۳۹۰

سپاسگزاری و قدردانی

سپاس بیکران خداوند توانا را که بر من رحمت آورد و با نور علم وجودم را روشنی بخشید.

از استاد محترم راهنما، جناب آقای دکتر فلاحتی که در جهت ارتقاء سطح علمی پایان نامه از هیچ کوششی دریغ ننمودند و مرا از راهنمایی‌های ارزشمند خود بهره مند ساختند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کنم.

از استاد محترم مشاور، جناب آقای دکتر سهیلی که با وجود مشغله فراوان با راهنمایی‌های ارزنده‌شان در پیشبرد این تحقیق بسیار مؤثر بودند، سپاسگزاری می‌نمایم.

از پدر و مادر عزیزم که در تمام مدت تحصیل مشوق من بودند و از همسرم که با صبر و شکیبایی قصورم را در انجام وظایف زندگی تحمل کرد از صمیم قلب تشکر می‌کنم.

و قدردانی می‌کنم از تمامی بزرگوارانی که در طول دوره‌ی تکارش این پایان نامه از راهنمایی و مساعدت ایشان بهره مند شدم.

تقریح بہ

مادر دلسوزم،

پدر خداکارم،

همسر مهربانم

چکیده

هدف از این مطالعه، بررسی اثرات شوک‌های مالیات‌ها و مخارج دولت به عنوان ابزارهای سیاست مالی، بر روی متغیرهای کلان اقتصادی شامل تولید ناخالص داخلی، تورم، مصرف خصوصی و سرمایه‌گذاری خصوصی در اقتصاد ایران با استفاده از داده‌های سری زمانی برای سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۸۵ می‌باشد. در این راستا از روش خود رگرسیون برداری استفاده شده است.

برای این هدف و به منظور تجزیه و تحلیل دقیق‌تر، شوک مالیات‌ها را به صورت شوک مالیات بر اشخاص، مالیات بر درآمد، مالیات بر ثروت و مالیات بر واردات و همچنین مخارج بخش دولتی را به صورت شوک مخارج عمومی، مخارج دفاعی و مخارج اجتماعی در نظر گرفته‌ایم.

با توجه به نتایج به دست آمده از تحقیق، می‌توان گفت این فرضیه که واکنش تولید ناخالص داخلی واقعی به شوک افزایش مالیات‌ها، منفی است، تایید می‌گردد. پس می‌توان گفت در صورتی که در بخش‌های مالیاتی ایران شوکی وارد شود، اثری منفی بر اقتصاد بجای خواهد گذاشت. اما در مورد این فرضیه که تولید ناخالص داخلی واقعی در واکنش به شوک افزایش مخارج دولت افزایش می‌یابد، نتایج به دست آمده از تحقیق، این فرضیه را رد می‌کند. در مورد فرضیات مربوط سرمایه‌گذاری خصوصی و مصرف خصوصی نیز، نتایج حاصل از تحقیق، این فرضیات را تأیید می‌کند. یعنی شوک افزایش مخارج دولت رابطه مستقیم با سرمایه‌گذاری خصوصی و شوک افزایش مالیات‌ها رابطه معکوس با سرمایه‌گذاری خصوصی و تورم دارند. فرضیه مربوط به تاثیر مثبت شوک افزایش مخارج دولت بر روی نرخ تورم، نتایج حاصل از پژوهش، این فرضیه را رد می‌کند.

واژگان کلیدی: سیاست‌های مالی، شوک مالیات‌ها، شوک مخارج، روش خود رگرسیون برداری

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: طرح پژوهش

۲-۱-۱- شرح و بیان مسأله.....	۲
۲-۱-۲- ضرورت انجام تحقیق.....	۴
۳-۱- سوالات تحقیق.....	۴
۴-۱- فرضیه‌های تحقیق.....	۴
۵-۱- اهداف تحقیق.....	۵
۶-۱- روش انجام تحقیق.....	۵
۷-۱- قلمرو موضوعی، زمانی و مکانی تحقیق.....	۶
۸-۱- کاربرد نتایج تحقیق.....	۷
۹-۱- ساختار پژوهش.....	۷

فصل دوم: مروری بر ادبیات موضوع و پیشینه تحقیق

مقدمه.....	۹
۱-۲- وظایف اقتصادی دولت.....	۱۰
۲-۲- مفاهیم سیاست مالی و ابزارهای سیاست مالی.....	۱۱
۱-۲-۲- اهداف سیاست مالی.....	۱۲
۲-۲-۲- ابزارهای سیاست مالی.....	۱۴
۱-۲-۲-۲- مخارج دولت.....	۱۵
۱-۱-۲-۲-۲- مخارج جاری دولت.....	۱۶
۲-۱-۲-۲-۲- مخارج عمرانی دولت.....	۱۶
۲-۲-۲-۲- درآمدهای دولت.....	۱۶
۱-۲-۲-۲-۲- درآمدهای مالیاتی.....	۱۶
۲-۲-۲-۲-۲- درآمدهای غیرمالیاتی.....	۱۷
۳-۲- سیاست مالی در مکاتب مختلف اقتصادی.....	۱۷
۱-۳-۲- مکتب سوداگران.....	۱۸
۲-۳-۲- مکتب فیزیوکراتیسم.....	۱۹
۳-۳-۲- مکتب کلاسیک.....	۱۹
۱-۳-۳-۲- اسمیت.....	۲۱
۲-۳-۳-۲- ژان باتیست سه.....	۲۲
۳-۳-۳-۲- دیوید ریکاردو.....	۲۳
۴-۳-۳-۲- جان استوارت میل.....	۲۳
۴-۳-۲- مکتب سوسیالیسم.....	۲۴
۵-۳-۲- مکتب تاریخی.....	۲۴

۲۵	۲-۳-۶- مکتب نئو کلاسیک
۲۷	۲-۳-۷- مکتب نهادی
۲۸	۲-۳-۸- مکتب کینز
۲۹	۲-۳-۹- مکتب مالیون
۲۹	۲-۳-۱۰- مکتب پولیون
۳۱	۲-۳-۱۱- اصل مداخله دولت در اقتصاد اسلامی
۳۲	۲-۴-۱- اثر سیاست‌های مالی بر متغیرهای کلان
۳۳	۲-۴-۱- اثر بر روی تولید ناخالص داخلی
۳۴	۲-۴-۲- اثر بر روی مصرف بخش خصوص
۳۶	۲-۴-۳- اثر بر روی سرمایه گذاری بخش خصوصی
۳۸	۲-۴-۴- اثر بر روی تورم
۳۹	۲-۵- شوک سیاست مالی
۴۱	۲-۶- مروری بر مطالعات انجام شده
۴۱	۲-۶-۱- مطالعات انجام شده در خارج
۵۱	۲-۶-۲- مطالعات انجام شده در داخل

فصل سوم: روش شناسی و تحلیل داده‌های تحقیق

۶۰	مقدمه
۶۰	۳-۱- بررسی روند زمانی ابزارهای سیاست مالی
۶۰	۳-۱-۱- روند مخارج دولت در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۵۰
۶۳	۳-۱-۱-۱- مخارج کل
۶۴	۳-۱-۱-۲- مخارج جاری
۶۵	۳-۱-۱-۳- مخارج عمرانی
۶۶	۳-۱-۲- روند درآمدهای مالیاتی و غیر مالیاتی
۷۰	۳-۲- بررسی روند سایر متغیرهای تحقیق
۷۰	۳-۲-۱- روند تورم در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۵۰
۷۳	۳-۲-۲- روند سرمایه گذاری در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۵۰
۷۵	۳-۳- مدل خود توضیح برداری

فصل چهارم: بررسی تجربی اثرات شوک‌های سیاست‌های مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی

۸۵	مقدمه
۸۵	۴-۱- مدل برآوردی تحقیق
۸۶	۴-۲- بررسی ایستایی متغیرها
۸۶	۴-۲-۱- آزمون ریشه واحد دیکی- فولر
۸۸	۴-۲-۲- آزمون دیکی- فولر تعمیم یافته
۸۹	۴-۳- نتایج آزمون دیکی فولر

۹۱.....	۴-۴- نتایج حاصل از تابع عکس‌العمل آنی.....
۹۱.....	۴-۴-۱- شوک مالیات بر اشخاص.....
۹۳.....	۴-۴-۲- شوک مالیات بر درآمد.....
۹۵.....	۴-۴-۳- شوک مالیات بر ثروت.....
۹۷.....	۴-۴-۴- شوک مالیات بر واردات.....
۹۹.....	۴-۴-۵- شوک مخارج بخش عمومی.....
۱۰۰.....	۴-۴-۶- شوک مخارج دفاعی دولت.....
۱۰۲.....	۴-۴-۷- شوک مخارج اجتماعی دولت.....
۱۰۴.....	۴-۴-۸- شوک مخارج اقتصادی دولت.....
۱۰۵.....	۴-۵- نتایج حاصل از تجزیه واریانس.....
۱۰۵.....	۴-۵-۱- تجزیه واریانس سرمایه‌گذاری.....
۱۰۷.....	۴-۵-۲- تجزیه واریانس شاخص مصرف کننده.....
۱۰۷.....	۴-۵-۳- تجزیه واریانس تولید ناخالص داخلی.....
۱۰۸.....	۴-۵-۴- تجزیه واریانس مصرف خصوص.....

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱۱۱.....	۵-۱- نتیجه‌گیری.....
۱۱۴.....	۵-۲- پیشنهادات و توصیه‌های سیاستی.....
۱۱۴.....	۵-۳- محدودیت‌های تحقیق.....
۱۱۵.....	۵-۴- پیشنهادهای مطالعات آینده.....

فهرست منابع

۱۱۷.....	الف) کتابنامه فارسی.....
۱۱۹.....	ب) کتابنامه لاتین.....
۱۲۱.....	ضمیمه.....
۱۲۸.....	چکیده انگلیسی.....

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۶۱.....	جدول (۱-۳).....
۶۷.....	جدول (۲-۳).....
۸۵.....	جدول (۱-۴).....
۸۹.....	جدول (۲-۴).....
۱۰۶.....	جدول (۳-۴).....
۱۰۷.....	جدول (۴-۴).....
۱۰۹.....	جدول (۵-۴).....
۱۰۹.....	جدول (۶-۴).....

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۶۲	نمودار (۱-۳) ترکیب مخارج جاری و عمرانی.....
۶۳	نمودار (۲-۳) رشد مخارج کل در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۵۰.....
۶۴	نمودار (۳-۳) رشد مخارج جاری.....
۶۵	نمودار (۴-۳) رشد مخارج عمرانی.....
۶۸	نمودار (۵-۳) ترکیب درآمدهای دولت.....
۷۲	نمودار (۶-۳) شاخص بهای کالاها و خدمات.....
۷۴	نمودار (۷-۳) روند سرمایه‌گذاری.....
۹۲	نمودار (۱-۴) بررسی اثرات شوک مالیات بر اشخاص.....
۹۴	نمودار (۲-۴) بررسی اثرات شوک مالیات بر درآمد.....
۹۶	نمودار (۳-۴) بررسی اثرات شوک مالیات بر ثروت.....
۹۸	نمودار (۴-۴) بررسی اثرات شوک مالیات بر واردات.....
۱۰۰	نمودار (۵-۴) بررسی اثرات شوک مخارج بخش عمومی.....
۱۰۱	نمودار (۶-۴) بررسی اثرات شوک مخارج دفاعی دولت.....
۱۰۳	نمودار (۷-۴) بررسی اثرات شوک مخارج اجتماعی دولت.....
۱۰۴	نمودار (۸-۴) بررسی اثرات شوک مخارج اقتصادی دولت.....

فصل اول

طرح پژوهش

۱-۱- شرح و بیان مسأله

امروزه نقش سنتی دولت در اقتصاد، جای خود را به دخالت آگاهانه‌ی آن در عرصه‌ی اقتصادی داده است. دلیل اصلی دخالت‌های دولت در فعالیت‌های اقتصادی کنترل و هدایت جامعه از طریق تأثیرگذاری بر متغیرهای اقتصادی است. بر اساس این اصل دولت‌ها از سیاست‌های کلان اقتصادی استفاده می‌کنند. نظریه‌های مختلفی در مورد سیاست‌های اقتصادی وجود دارد. بعضی از اقتصاددانان سیستم اقتصادی را فطرتاً ناپایدار می‌دانند و معتقدند که سیاست‌گذاران برای کاهش نوسانات اقتصادی ملزم به استفاده از سیاست‌های تثبیت اقتصادی می‌باشند. گروهی دیگر معتقدند که سیستم اقتصادی فطرتی پایدار دارد و سیاست‌گذاری نامناسب اقتصادی را عامل اصلی نوسانات ناهنجار اقتصادی می‌دانند.

در ادبیات اقتصادی برای توجیه ضرورت دخالت دولت در فعالیت‌های اقتصادی سه وظیفه عمده تخصیص بهینه منابع، توزیع درآمد^۱ و تثبیت اقتصادی^۲ در نظر گرفته شده است. برای نیل به این اهداف مهمترین سیاست‌هایی که معمولاً توسط دولت‌ها بکار گرفته می‌شوند سیاست‌های پولی و مالی می‌باشند. استفاده گسترده از سیاست مالی به عنوان عنصر فعال اقتصاد کلان، انقلابی بود که کینز در علم اقتصاد به وجود آورد [کریستال ک، الک و سایمون پرایس، ۱۳۷۶].

روند رشد اقتصادی کشورها همواره با افت و خیزهای فراوانی همراه بوده است. برای مثال نرخ تورم در برخی از کشورها نسبتاً پایین و در برخی دیگر در سطح بسیار بالایی قرار دارد. اقتصاد اغلب کشورهای در حال توسعه دچار عدم تعادل جدی داخلی و خارجی می‌باشد. بدین ترتیب تقریباً تمام این کشورها سال‌های رکود، بیکاری وسیع، تورم و کسری تراز پرداخت‌ها را تجربه نموده‌اند.

وجود اختلالاتی از جمله رکود، بیکاری، تورم و... کشورهای در حال توسعه را بر آن داشته است که در راستای دستیابی به اهداف کلان اقتصادی، اقدام به بکارگیری سیاست و ابزارهای مناسب نمایند.

هزینه‌ها شامل سیاست ایجاد تغییر در نرخ ارز و کنترل مستقیم که شامل تعرفه‌ها و سایر محدودیت‌های وضع شده بر جریان آزادانه سرمایه‌های بین‌المللی و تجارت است، بکار می‌گیرند [برانسون، ۱۳۸۱].

1. Income Distribution

2. Stability

بعضی از اقتصاد دانان چنین استدلال می کنند که سیستم اقتصادی شاهد شوک‌هایی است که مرتباً بر عرضه و تقاضای کل وارد می شود. اگر سیاست گذاران برای تثبیت سیستم اقتصادی از سیاست پولی و مالی استفاده نمایند، می توانند اثر شوک‌های اقتصادی را بر متغیرهای کلان اقتصادی مانند تولید، تورم و مصرف حداقل نمایند. در مقابل، اقتصاددانانی مثل میلتون فریدمن (Milton Fridman) معتقدند که سیستم اقتصادی اساساً پایدار می باشد. این گروه از اقتصاددانان سیاست گذاری نامناسب اقتصادی را عامل اصلی نوسانات ناهنجار اقتصادی می دانند.

با توجه به اثرات منفی ناشی از بکارگیری سیاست‌های اقتصادی در کنار آثار مثبت آن‌ها، استفاده از روش‌های اقتصادسنجی این امکان را به وجود خواهد آورد که در یک شرایط کنترل شده اثرات مختلف این سیاست‌ها به تصویر کشیده شود. در این میان می توان از اثرات رکودی سیاست‌های انقباضی بر سطح محصول و اشتغال در کوتاه مدت و اثرات تورمی سیاست‌های انبساطی به عنوان بخشی از هزینه‌های جانبی سیاست‌های سمت تقاضا نام برد.

سیاست‌های مالی بخشی از سیاست‌های مدیریت تقاضا است که از سوی دولت اجرا می شود. جریان پرداخت‌ها و دریافت‌های دولت که در قالب مخارج و درآمدهای بودجه‌ای آشکار می شود، متغیرهای سیاست مالی دولت را تشکیل می دهند.

یکی از ویژگی‌های سیاست مالی مطلوب این است که ابزارهای آن یعنی مخارج دولت^۱ و مالیات‌ها^۲ از انعطاف پذیری برخوردار باشند. ولی در کشورهای در حال توسعه این انعطاف در سیاست مالی وجود ندارد. مالیات‌ها به سهولت پایین می آیند ولی افزایش آن با مشکل همراه است و عکس آن برای یارانه‌ها صادق است. به سختی می توان مخارج دولت را کاهش داد. به عبارتی باید گفت انعطاف پذیری مالی به سهولت انجام نمی پذیرد.

تأثیر شوک‌های سیاست‌های دولت بر متغیرهای عمده‌ای مثل مصرف، سرمایه گذاری، تورم و تولید ناخالص داخلی حقیقی انکار ناپذیر می باشد. بنابراین دولت با استفاده از ابزار سیاست مالی، اقتصاد را در رسیدن به اهداف خود در سطح کلان هدایت می نماید. بیشتر پژوهش‌های تجربی و نظری در ایران با استفاده از الگوهای متفاوت تأثیر سیاست‌های مالی از جمله مخارج و مالیات‌ها را بر روی متغیرهای اقتصادی کمتر به عنوان یک هدف اصلی مورد توجه قرار داده‌اند.

در این تحقیق تأثیرات شوک‌های سیاست‌های مالی بر تولید ناخالص داخلی، تورم، مصرف خصوصی و

1. Government Expenditures.
2. Taxes.

سرمایه گذاری خصوصی با استفاده از روش خود رگرسیون برداری مورد مطالعه و تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

۱-۲- ضرورت انجام تحقیق

اعمال سیاست های مالی از جمله تغییر در مالیات ها و مخارج دولت یکی از مسائل مهم و مورد توجه در اقتصاد است. بنابراین به منظور ارزیابی سیاست های مالی اعمال شده، بررسی تأثیر این سیاست ها و شوک های سیاست های مالی بر متغیرهای کلیدی اقتصاد دارای اهمیت است.

حساسیت این بررسی زمانی مشخص می شود که به این نکته توجه شود که انتخاب نوع سیاست اقتصادی، خود یک موضوع مهم اقتصادی است. چرا که هر نوع از عملکرد دولت در قالب سیاست های اقتصادی دارای اثرات منفی و مثبت بر اقتصاد است. بنابراین انتخاب یک ابزار مناسب برای دستیابی به اهداف مورد نظر سیاست گذاران، یکی از مسائلی است که بایستی به آن توجه کافی شود.

بررسی اثرات شوک های سیاست های مالی بر تورم، تولید ناخالص داخلی، مصرف خصوصی و سرمایه گذاری خصوصی از ضروریات انجام این تحقیق است. در این تحقیق تلاش می شود پیشنهاد عملی برای بهبود وضع اثر شوک های سیاست های مالی بر اقتصاد ایران ارائه گردد.

۱-۳- سوالات تحقیق

سوالات این تحقیق عبارتند از:

- اثر شوک های برونزای سیاست مالی بر تولید ناخالص داخلی حقیقی چیست؟

- اثر شوک های برونزای سیاست مالی بر تورم چیست؟

- شوک های برونزای سیاست مالی چه اثری بر مصرف خصوصی دارند؟

- شوک های برونزای سیاست مالی چه اثری بر سرمایه گذاری خصوصی دارند؟

۱-۴- فرضیه های تحقیق

با توجه به سوالات مطرح شده در قسمت قبل، فرضیه های تحقیق عبارتند از:

- واکنش تولید ناخالص داخلی به شوک های مالیاتی (افزایش مالیات ها) منفی است.

- تولید ناخالص داخلی در واکنش به شوک مخارج دولتی (افزایش مخارج دولتی) افزایش می یابد.

- مصرف خصوصی در واکنش به شوک افزایش مالیات‌ها، کاهش می‌یابد.

- شوک افزایش مخارج دولت باعث افزایش نرخ تورم می‌شود.

- سرمایه‌گذاری خصوصی در واکنش به شوک مخارج دولتی (افزایش مخارج دولتی) افزایش می‌یابد.

۱-۵- اهداف تحقیق

بررسی اثرات شوک‌های سیاست‌های مالی شامل تغییرات اعمال شده بر روی مخارج دولت و مالیات‌ها، بر روی متغیرهای تولید ناخالص داخلی حقیقی، مصرف خصوصی، سرمایه‌گذاری خصوصی و نرخ تورم در ایران از اهداف اصلی این تحقیق به شمار می‌روند.

سیاست تثبیت اقتصادی بر پایه عملکرد متقابل سطح قیمت‌ها و موقعیت اقتصادی متکی است. مشاهدات واقعی نشان می‌دهد که در اکثر کشورهای در حال توسعه علی‌رغم اینکه اقتصاد در سطح پایین فعالیت می‌کند، تورم نیز بالاست. بنابراین شوک‌های مالی ممکن است باعث شدت گرفتن تورم شود.

هر یک از متغیرهای مصرف و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی نقش ویژه‌ای را در اقتصاد ایفا می‌کنند. در نتیجه بررسی تأثیر شوک‌های مالی بر هزینه‌های مصرفی و سرمایه‌گذاری ضروری است. تا بدینوسیله سیاست‌های کارا و مفیدتری در تنظیم و کنترل مصرف اعمال گردد به گونه‌ای که ثبات اقتصادی حاصل شده و در عین حال از سطح فعالیت‌های اقتصادی کاسته نشود. همچنین از آنجا که دلیل عمده‌ی نوسانات تولید، تغییرات سرمایه‌گذاری معرفی می‌شود و از تغییرات سرمایه‌گذاری خصوصی تا حدود زیادی می‌توان به اوضاع و احوال اقتصادی پی برد، بنابراین باید اثرات شوک‌های سیاست‌های مالی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی بررسی شود تا بدینوسیله دولت بتواند از ابزارهای سیاست‌گذاری در جهت بهبود وضعیت اقتصادی استفاده نماید.

۱-۶- روش انجام تحقیق

روش انجام این پژوهش توصیفی و اسنادی است. در مرحله اول این پژوهش به منظور بررسی ادبیات نظری مربوط به سیاست‌های مالی و اثرات آنها از اسناد مربوط به صورت مکتوب شامل مقاله، کتاب، پایان‌نامه و اسناد غیر مکتوب استفاده می‌شود. در مرحله بعد، داده‌های مربوط به متغیرهای مدل اقتصادسنجی مورد نظر جمع‌آوری می‌شود. در نهایت با انجام آزمون‌های لازم، نتایج مدل مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. به دلیل موجود بودن داده‌های جامعه آماری نیاز به نمونه‌گیری نیست. بخشی از آمار و اطلاعات مورد نیاز از اسناد مرکز آمار و سایر دستگاه‌های اجرایی تولیدکننده آمار جمع‌آوری می‌شود.

در این مطالعه جهت بررسی اثرات شوک‌های سیاست‌های مالی از مدل‌های اقتصاد سنجی انتخاب شده، استفاده می‌شود. در مرحله اول قبل از تخمین زدن مدل پایایی متغیرهای مدل از طریق آزمون ADF بررسی می‌شود تا از کاذب نبودن رگرسیون اطمینان حاصل شود. بعد از انجام آزمون‌های مربوطه به تخمین مدل پرداخته می‌شود. در نهایت با استفاده از ضرایب بدست آمده از تخمین مدل به تفسیر پرداخته می‌شود. مدل مورد استفاده، از نوع خود رگرسیون برداری است. در این مدل متغیرهای مورد نظر، به صورت تابعی از مقادیر با وقفه خود و سایر متغیرها و همچنین اجزای تصادفی تعریف می‌شوند. بنابراین به دلیل ظهور متغیر وابسته با وقفه‌های زمانی، مدل خود بازگشتی بوده و به دلیل وجود متغیرهای وابسته متعدد، صحبت از بردار به میان می‌آید که در نتیجه به مدل خود بازگشتی موسوم است. این مدل به چند دلیل نسبت به روش معادلات همزمان ساده، برتری دارد. مزیت اول آن سادگی در کاربرد است. این سیستم را به راحتی می‌توان از روش حداقل مربعات معمول برآورد نمود. مزیت دیگر این گونه مدل‌ها آن است که در این مدل‌ها لزومی به تقسیم متغیرها به متغیرهای درونزا و برونزا نیست. مزیت دیگر این مدل ارائه پیش بینی بهتر نسبت به معادلات همزمان است. از آنجا که تعیین متغیرهای درون مدل با توجه به نظریه‌های اقتصادی صورت می‌گیرد، لذا نمی‌توان گفت که مدل‌های ساده VAR¹ کاملاً بی ارتباط و بی نیاز از نظریه‌های مشخص اقتصادی هستند. مدل‌های خود رگرسیون برداری متکی به داده‌های موثق و مستقل در طول یک دوره زمانی بلندمدت هستند. از آنجایی که داده‌های سه ماهه حساب‌های ملی در کشور ایران فقط برای سال‌های کمی موجود می‌باشد، بنابراین در این تحقیق نمی‌توان از داده‌های سه ماهه استفاده نمود و از داده‌های سالانه برای متغیرهای انتخاب شده در دوره‌ی ۱۳۵۰-۱۳۸۵ استفاده شده است. در این تحقیق برای تشخیص شوک‌های مالی، از روش پیشنهادی بلانچارد و پروتی (Blanchard, Perotti) (۲۰۰۲)، استفاده می‌گردد. در این روش، تشخیص شوک‌های مالی به وسیله‌ی استخراج وقفه‌های تصمیم در سیاست‌های مالی صورت می‌گیرد، که باعث می‌شود فرض کنیم مخارج و درآمدهای احتیاطی دولت قبلاً با لحاظ کردن متغیرهای مالی تعیین شده‌اند. بلانچارد و پروتی مدل VAR سه متغیره که شامل تولید ناخالص داخلی، مخارج مستقیم دولت و مالیات‌های خالص می‌باشد را برای داده‌های امریکا استفاده کردند و دریافتند که شوک‌های انبساطی مالی باعث افزایش تولید شدند. مدل VAR اصلی این پایان نامه شامل داده‌های سالیانه مخارج عمومی G، مالیاتهای خالص T، تولید ناخالص داخلی حقیقی GDP، نرخ تورم CPI، مصرف خصوصی C و سرمایه گذاری خصوصی I می‌باشد.

۱-۷- قلمرو موضوعی، زمانی و مکانی تحقیق

در این پایان نامه به بررسی اثرات شوک‌های مالی بر روی متغیرهای کلان اقتصادی در قالب مدل

1. Vector Autoregression.

خودرگرسبون برداری پرداخته می‌شود. اطلاعات مورد استفاده به صورت داده‌های سالانه برای سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۸۵ می‌باشد. داده‌ها از نشریات مکتوب و الکترونیکی شامل دیسکت‌ها، لوح‌های فشرده، سایت‌های اطلاع رسانی بانک مرکزی جمع آوری شده است. جامعه آماری مورد نظر در این تحقیق کشور ایران می‌باشد.

۱-۸- کاربرد نتایج تحقیق

بررسی اثرات شوک‌های سیاست‌های مالی بر روی متغیرهای کلان اقتصادی که در این پایان نامه به آنها پرداخته می‌شود، می‌تواند برای وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، بانک مرکزی و... مفید و کارساز باشد. این پایان نامه می‌تواند به دولت در سیاست‌گذاری مناسب جهت برخورد با اثرات شوک‌های برونزای سیاست‌های مالی اعمال شده، کمک کند.

۱-۹- ساختار پژوهش

این تحقیق با توجه به اهداف آن، در پنج فصل تنظیم شده است. در فصل اول به ارائه کلیات تحقیق پرداخته می‌شود. در فصل دوم ضمن اشاره به مطالعات انجام گرفته در داخل و خارج، ادبیات موضوع از لحاظ نظری نیز بررسی می‌شود. در فصل سوم ابزارهای سیاست مالی و سایر متغیرهای مورد استفاده در تحقیق معرفی و روند این متغیرها در دوره تحت بررسی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فصل چهارم، مدل VAR برای متغیرهای مورد نظر، برآورد شده و توابع عکس‌العمل و تجزیه واریانس برای هر یک به دست خواهد آمد. نتایج آن‌ها در فصل پنجم مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت.

فصل دوم

مروری بر ادبیات موضوع و پیشینه تحقیق